

Spectrum maakt deel uit van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv
Amstelplein 34
1096 BC Amsterdam

© 2026 Sander Grasman
© 2026 Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Amsterdam

Eerste druk juni 2026

Ontwerp omslag: DPS Design & Prepress studio
Omslagfoto: Leo Vogelzang via ANP
Auteursfoto: Ed van Rijswijk
Opmaak: Elgraphic

Fotoverantwoording beeldkatern: 1 t/m 5: privéarchief, 6: Still uit documentaire *Diego Maradona* van Asif Kapadia, 7: privéarchief, 8: still uit YouTube-video 'NAPOLI-JUVENTUS 1-0 (November 3, 1985)', 9 t/m 11: privéarchief, 12: in beslag genomen foto van Diego Maradona met twee van de gebroeders Giuliano, Carmine (links) en Raffaele (rechts), 13: filmposter van Totò, *Peppino e i fuorilegge* (1956), 14: privéarchief, 15 en 16: Giovanni Aiello, 17: privéarchief

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

ISBN 978 90 0040353 0
ISBN 978 90 0040354 7 (e-book)
NUR 491

www.spectrumboeken.nl

*Een bal zien en erachteraan rennen, dat maakt
me de gelukkigste man van de wereld!*

– Diego Maradona

INHOUD

Proloog – Loïc	11
1. Diego	23
2. Gennaro	39
3. Giambattista	57
4. Emanuele	77
5. Luca	95
6. Erri	113
7. Giuliano	131
8. Pino	147
9. Totò	165
10. Giovanni	181
Epiloog – Loïc	197
Dankwoord	205
Bronnen	207

Al zolang ik me kan herinneren hield ik van voetbal, en misschien wel langer. Ik heb mezelf namelijk wijsgeemaakt dat ik nog weet hoe we in 1988, toen ik nog geen vierenhalf was, op mijn moeders verjaardag met de visite zagen hoe het Nederlands elftal de West-Duitsers versloeg. In mijn herinnering zit ik in mijn pyjamaatje naast de zwartleren stoel – die we destijds misschien nog niet eens hadden – op de grond te kijken als Marco van Basten de 2-1 binnen glijdt en er om me heen een mij dan nog totaal onbekende vreugde losbarst. Het is aannemelijker dat ik dit achteraf bij elkaar verzonnen heb, maar anders is het waarschijnlijk de oudste herinnering die ik heb.

En zo gek is het niet dat mijn oudste herinnering voetbalgerelateerd zou zijn, want zoals gezegd hield ik van die sport. Ik deelde deze jeugdliefde met mijn tweelingbroer Steven, een liefde die voor ons bovendien als een venster

op de wereld fungeerde. We kenden de vlaggen van alle voetballende landen, leerden er Poolse, Tsjechische en Deense leestekens en lettercombinaties door te herkennen en konden foutloos Spaanse, Italiaanse, Duitse en Engelse namen van elkaar onderscheiden.

Een grote hulp daarbij vormden de verzamelalbums van Panini. Omdat er toentertijd nog niet zoveel voetbal op televisie werd uitgezonden als nu, lasen we alles wat binnen handbereik kwam en de spaarzame teksten uit de stickerboeken konden we woord voor woord opdreunen. Elk eindtoernooi werd voor ons zo een ontdekkingsreis en op deze manier leerden we in de zomer van 1990 dat Kameroener Emile M'Bouh de kleinste deelnemer van dat WK was en de Tsjechoslowaakse keeper Jan Stejskal, toevallig op dezelfde dag jarig als wij, met kop en schouders – althans, drie centimeter – boven de rest uitstak, dat diezelfde Stejskal samen met zijn Zweedse collega Sven Andersson ook de zwaarste was, maar de twaalf-centimeter kleinere Tony Meola slechts één schamel kilootje minder woog en dat de oudste deelnemer, de vier jaar eerder grabbelende Peter Shilton, meer dan twintig jaar ouder was dan de jongste, de Amerikaanse reservekeeper Kasey Keller. Keepers zijn nogal extreme figuren, en dan hebben we het niet eens gehad over de outfits van Jorge Campos van vier jaar later.

In die tijd veranderde bovendien al ons speelgoed in voetballertjes. Of het nou knuffels, G.I. Joes of zelfs raceautootjes waren; ze werden allemaal in een 4-3-3-forma-

tie opgesteld met als opdracht een knikker in een als doel fungerende opengeknipte schoenendoos te krijgen. Hele Lego-sets werden aangeschaft, omdat een van de poppetjes een zwarte broek droeg en we die nog nodig hadden om een Europacup II-duel van AEK Athene na te kunnen spelen.

Voor al de aanvallende acties van Donatello, niet de Italiaanse kunstenaar, maar de parse Turtle – destijds mijn favoriete kleur –, staan me nog helder voor de geest. Hij was in ons spel een moderne back met het krijt aan de buitenste van zijn twee tenen, bestreek als een Denzel Dumfries *avant la lettre* de gehele vleugel en stelde met zijn messcherpe voorzetten Apie, de knuffel waarmee ik sliep en die andere dagen afwisselend luisterde naar de naam Romário of een verbastering van verschillende Braziliaans klinkende namen, in staat om omhalend, koppend of met een volley te scoren.

De voetballiefde beperkte zich niet tot ons huis. Ook op het schoolplein werden natuurlijk alle pauzes gevuld met partijtjes en tijdens het EK van '92 in Zweden beeldde ik me steevast in dat ik de Zweedse sensatie Tomas Brodin was. Zelfs zijn manier van juichen, een pirouette met opgestoken, gebalde vuist, imiteerde ik na elke gescoorde goal.

Naast onze eigen Eredivisie – of PTT Telecompetitie, zoals die toen heette – was de Serie A altijd favoriet. Niet alleen omdat we van onze vader een liefde voor Italië hadden meegekregen, maar ook omdat daar op dat moment een oranjegekleurd Milan goede sier maakte en